

UNIVERZITET U NOVOM SADU
FAKULTET SPORTA I FIZIČKOG VASPITANJA

Akimov Kirill

ULOGA RODITELJA U SPORTU

- Master rad -

Mentor:

Prof. dr Tatjana Trivić

Novi Sad, 2024.

SADRŽAJ:

1.0	UVOD	3
1.1	RODITELJI U SPORTU	4
1.2	TRENER – SPORTSKI KLUB	7
2.0	PROBLEM, PREDMET I CILJ RADA	9
3.0	METOD RADA.....	10
4.0	REZULTATI ISTRAŽIVANJA	11
5.0	DISKUSIJA	15
6.0	ZAKLJUČAK	19
7.0	LITERATURA	21

1.0 UVOD

Sport je veoma značajan deo u životu dece i adolescenata koji im pruža mogućnost za fizičku aktivnost, razvoj motorike i lični rast. Omladinski sport je, posebno, dobio na značaju kao aktivnost koja privlači milione mladih ljudi širom sveta. Iako treneri, saigrači i šire sportsko okruženje nesumnjivo utiču na razvoj i uspeh mladih sportista, uloga roditelja je prepoznata kao ključni faktor u njihovom sportskom razvoju.

Prva i najvažnija stvar koja motiviše roditelje da uključe dete u organizovani sport je da mu omogući svestran psihofizički razvoj. Međutim, često zbog neznanja ili nekog drugog razloga kao što su prevelike ambicije ili pogrešna roditeljska procena može doći do niza negativnih posledica tokom sportskog razvoja deteta. Previsoka očekivanja koje roditelji postavljaju pred dete negativno utiču na njegov sportski razvoj u smislu prestanka bavljenja sportom ili postizanja još slabijih rezultata.

Uključivanje roditelja u omladinski sport je vremenom evoluiralo. Nekada su roditelji prvenstveno služili kao gledaoci, navijali sa strane i pružali emocionalnu podršku svojoj deci tokom utakmica. Međutim, poslednjih godina, roditeljska uključenost se proširila i obuhvatila širok spektar aktivnosti pored pukog gledanja. Roditelji su postali aktivniji učesnici, preuzimajući uloge kao što su koordinatori transporta, finansijske podrške, pa čak i treneri volonteri. Ovo povećano učešće je skrenulo pažnju na potencijalni uticaj koji roditelji mogu imati na ukupno sportsko iskustvo svoje dece.

Istraživanja su pokazala da ponašanje, stavovi i očekivanja roditelja značajno utiču na motivaciju, posvećenost i opštu dobrobit njihove dece u sportu (Côté i Hay, 2002). Ponašanje roditelja može varirati od pružanja emocionalne podrške i ohrabrenja do vršenja pritiska i postavljanja visokih očekivanja za učinak. Ova ponašanja mogu uticati na motivaciju sportiste, samopoštovanje i psihičko blagostanje, na kraju oblikujući njihov dugoročni angažman u sportu (Côté, 1999).

Potencijalni pozitivni ishodi uključivanja roditelja u omladinski sport su mnogostruki. Podržavajuće i ohrabrujuće ponašanje roditelja povezano je sa povećanim uživanjem, unutrašnjom motivacijom i stalnim učešćem u sportu među mladim sportistima. Kada roditelji

pružaju emocionalnu podršku, konstruktivnu povratnu informaciju i neguju sportsku kulturu, mladi sportisti imaju veću verovatnoću da dožive pozitivan psihološki razvoj, poboljšano samopouzdanje i poboljšane socijalne veštine.

Međutim, važno je prepoznati da učešće roditelja u omladinskom sportu nije uvek korisno. Postoje razna istraživanja koja su takođe identifikovala potencijalne negativne posledice prekomernog angažovanja ili neprikladnog ponašanja roditelja (Harwood i Knight 2009; Sagar i Lavallee, 2010). Preveliki pritisak, nerealna očekivanja i preterano kritične povratne informacije od roditelja mogu dovesti do povećanog stresa, anksioznosti i sagorevanja kod mladih sportista. Ključno je uspostaviti ravnotežu između podrške i omogućavanja mladim sportistima da razviju sopstvenu autonomiju, nezavisnost i uživanje u sportu.

S obzirom na složenu i uticajnu ulogu roditelja u omladinskom sportu, od suštinskog je značaja da se stekne dublje razumevanje njihovog uticaja. Istraživačke studije su ispitivale različite aspekte roditeljskog uključivanja, uključujući ponašanje roditelja, motivaciju, emocionalnu podršku i omogućavanje resursa (Fraser-Thomas i Côté, 2006). Ove studije su bacile svetlo na potencijalne koristi i izazove povezane sa učešćem roditelja i pružile su uvid u to kako roditelji mogu da optimizuju svoju podršku kako bi poboljšali sportski razvoj svoje dece.

Na kraju, važno je ponoviti da je uloga roditelja u omladinskom sportu višestruka i može značajno uticati na iskustva i razvoj mladih sportista. Razumevanje različitih dimenzija roditeljskog učešća, uključujući ponašanje, motivaciju, emocionalnu podršku i pomoć resursima, ključno je za stvaranje prijatnog sportskog okruženja koje podstiče pozitivan razvoj sportista. Ispitujući ulogu roditelja u sportu, ovaj master rad ima za cilj da doprinese postojećem obimu znanja i pruži uvid zainteresovanim stranama, uključujući roditelje, trenere, edukatore i kreatore politike, o tome kako optimizovati podršku roditelja i stvoriti pozitivna sportska iskustva za mlade sportiste.

1.1 RODITELJI U SPORTU

Već u ranom uzrastu deca najčešće od roditelja dobijaju prve informacije o sportu. Istraživanja pokazuju da najčešće upravo roditelji donose odluku da deca počnu da se bave sportom (Côté i Hay, 2002). Mnogobrojna istraživanja ukazuju na korelaciju između porodice i sporta, odnosno

govore nam o važnosti udela porodice kao stuba socijalizacije. Veza između sporta i porodice je svakako kompleksna jer se mladi, a posebno deca i uključuju u sport prvenstveno zbog porodice. Značaj porodice je svakako veliki kako verbalno tako i neverbalno u ohrabriranju i smislu podrške u vidu ulivanja osećaja sigurnosti, samopouzdanja i doživljaja pobjeda ili poraza.

Postoji više autora koji su podelili roditelje po njihovom ponašanju i angažovanju u razvoju sportske karijere njihove dece. Jedna od podela koja obuhvata najšire grupe roditelja je podela na sledeća tri glavna tipa (Hellstedt, 1987):

- **Preterano angažovani roditelji**, koji su preterano uključeni u trenažni proces i razvoj deteta. Ovi roditelji postavljaju deci nerealne, uglavnom previsoke ciljeve. Ne mogu da odvoje lične ambicije i ciljeve od detetovih i zato vrlo često preuzimaju ulogu trenera. Preterano angažovane roditelje karakteriše neprestana prisutnost na treninzima, stalni razgovori s trenerom, neprestano zahtevanje od deteta da uloži više truda i rada, nemogućnost kontrole emocija na takmičenjima i kažnjavanje deteta u slučaju da nije ispunilo njihova očekivanja na takmičenju. Kada ih nagrađuju, nagrade su uglavnom finansijskog ili materijalnog oblika. Oni troše ogromne količine novca na dodatne treninge, kampove, skupu opremu za trening i takmičenje, a sve sa ciljem da se poboljšaju sportski rezultati deteta. Deca preterano angažovanih roditelja najčešće prerano prekidaju sportsku karijeru, jer im sportska aktivnost više ne predstavlja zadovoljstvo zbog dodatnog fizičkog iscrpljivanja i neprestanog psihičkog pritiska roditelja.

- **Umereno angažovani roditelji** imaju čvrsta uverenja i stavove u vaspitanju deteta, oni postavljaju granice ponašanja do kojih dete sme da ide, ali pružaju i dovoljno razumevanja i daju prostora detetu da samostalno donosi odluke o svojoj sportskoj karijeri, naravno uz njihovo usmeravanje. Karakteriše ih otvorena komunikacija sa trenerom, koja se najviše ogleda u zajedničkom postavljanju realnih sportskih ciljeva, jer znaju prepoznati sposobnosti i mogućnosti svog deteta. Deca umereno angažovanih roditelja su kompetentna i uglavnom imaju dugotrajnu sportsku karijeru.

Slika 1: Ilustracija

- **Neangažovani roditelji** su oni koji ne pružaju dovoljnu emotivnu, finansijsku i psihološku podršku. Takvi roditelji ne finansiraju opremu za trening i takmičenje, ne brinu se o prevozu deteta, ne komuniciraju sa trenerom o radu i napretku deteta, ne dolaze na treninge i skoro nikad nisu gledali detetov nastup na takmičenju. Zanimljivo je da dete neangažovanih roditelja često nalazi „drugog roditelja“ u treneru, što dovodi do preteranog emotivnog vezanja za trenera (Hellstedt, 1987). Takvo dete očekuje da trener odlučuje umjesto njega, odnosno postavlja ciljeve koje on/ona mora ispuniti.

Međutim, nova svetska istraživanja ukazala su na to da se pozitivni uticaji roditelja kao sportskih uzora na dečije opredeljenje za bavljenje sportom ne ostvaruje automatski. Anderson i saradnici (2003) dolaze do zaključka da roditeljska istorija bavljenja sportom sama po sebi nije dovoljna za podsticaj dece za uključivanjem sport. Čak šta više, da je mnogo važnija roditeljska podrška, ali svakako i podrška uže i šire porodice u smislu podsticaja. Do sličnih zaključaka su došli i ostali autori. Oni potvrđuju sledeće, a to je da pozitivan stav roditelja prema sportu i uspehu u sportu, te njihova pretpostavka o tome da će dete u određenoj grani sporta biti više uspešno ima veći uticaj na dete i njegovo uključivanje u sport nego sama roditeljska istorija bavljenja sportom. Ne manje važna od uloge podsticanja za bavljenje sportom je svakako uloga roditelja u trenaznom procesu kao i takmičenjima.

1.2 TRENER – SPORTSKI KLUB

Tokom sportskog razvoja dece, pored roditelja najvažniju ulogu imaju treneri. Treneri u skladu s današnjim visokim zahtevima sporta moraju pomoći detetu da se prilagodi, izgradi kao ličnost i radom i zalaganjem iskoristi svoj talent da postigne maksimalne uspehe. Trenerove verbalne i neverbalne poruke deluju veoma snažno na sve segmente razvoja deteta. Primarno, one su usmerene na postizanje specifičnih trenažnih ciljeva, ali one namerno ili nenamerno, produktivno ili kontraproduktivno, sa ciljem ili bez cilja, deluju i na zadovoljenje drugih detetovih potreba i na oblikovanje celokupne detetove ličnosti (Naglić, 2006).

Trener ima vrlo važnu ulogu u oblikovanju psihosocijalnog razvoja dece i mladih sportista u okviru sporta, a trenerov rukovodeći stil smatra se jednim od najvažnijih faktora koji utiču na formiranje emocionalne atmosfere na treningu (Barić i Horga, 2006). Poruke upućene detetu imaju snažan uticaj i na postizanje sportskih rezultata i na detetovo kvalitetno odrastanje. Zbog toga je sportski trener značajan činilac u sportskom razvoju deteta. Trenerove poruke i podsticaji moraju biti izrečeni s velikim oprezom, jer ih dete, kao subjekt procesa sportske pripreme može pogrešno shvatiti, može ih odbiti, ignorisati ili reagovati prenatlaženim emocionalnim reakcijama. U zavisnosti kako trener postavlja ciljeve kao prioritete i na koji način, koje će vrednosti i stavove promovisati i oblike rukovodećeg ponašanja ispoljavati, delovaće će na stepen privlačnosti sportskog okruženja mladog sportiste (Barić i Horga, 2006).

Posebno je važno znanje trenera, njegova ličnost, psihološki i individualni pristup svakom mladom sportisti. Istraživanja trenerovih ponašanja su pokazala kako deca i mladi sportisti najtačnije percipiraju trenerove negativne reakcije na njihove greške, kažnjavanje, kao i trenerovo ponašanje koje nije direktno vezano za sport (Barić i Horga, 2006). Rezultati istraživanja pokazuju da takvo trenerovo ponašanje uzrokuje negativne reakcije sportista i razvoj neprilagođenih oblika ponašanja. To se najčešće povezuje s anksioznošću i nesigurnošću koje trener svojim ponašanjem u deci posredno ili neposredno izaziva (Barić i Horga, 2006). Može se reći kako je poželjno da trener pruža konstantnu podršku i da gradi dobre i bliske odnose sa svojim sportistima jer to pogoduje razvoju željne motivacione klime na treningu (Balaguer i sar., 2002).

Od trenera se očekuje da u svom radu koristi pozitivnu ali i konstruktivnu kritiku koja treba biti popraćena tehničkim informacijama za poboljšanje performansi i one treba da uslede odmah nakon greške ili propusta i budu usmerene na pozitivne posledice koje će uslediti nakon poboljšanja, a ne na negativne aspekte koje je greška proizvela (Barić i Horga, 2006).

S obzirom da sport ima važnu ulogu u razvoju deteta i mladog sportiste, potrebno je da se deci i mladima u sportu pruži dovoljna količina pozitivnog iskustva jer se tako dobijaju pozitivni rezultati i smanjuje verovatnoća odustajanja od sporta. Upravo u ovom segmentu, naravno i uz brigu za razvoj sportske karijere mladog sportiste, trenerova je uloga presudna. Sportski klub je važan činioc u smislu podrške mladim sportistima. Klub mora obezbediti potrebne uslove za trening, stručnu kompetentnost trenera, materijalnu podršku za vežbanje i takmičenja, stabilnost u odnosu na angažovanje trenera i sve ostale uslove potrebne za razvoj sportista, kao i pravilno ocenjivanje i vrednovanje postignutih rezultata na takmičenjima (Milanović, 2005).

2.0 PROBLEM, PREDMET I CILJ RADA

Problem rada je usmeren na ulogu roditelja u bavljenju sportom mladih.

Predmet rada je definisanje uloge roditelja u sportu.

Cilj rada je predstavljanje i kritička procena uloge roditelja u bavljenju sportom mladih.

3.0 METOD RADA

Korišćena je strategija pretrage.

Za izradu preglednog rada, primarno je korišćena opisno - deskriptivna metoda, potkrepljena teorijskim analizama i uopštavanjem. Objedinjeni su primarni i sekundarni izvori, domaća i strana, stručna i naučna literatura, stručni referati, pretraga internet domena i elektronskih časopisa. Pretraga istraživanja podrazumevala je korišćenje prvenstveno strane literature autora, korišćenjem internet pretraživača Kobson, Web of Science, Google Scholar i Pubmed.

Pretraga internet domena je ograničena na studije koje su sprovedene u poslednjih 10 godina, a kao ključne reči korišćene su: *sport, mladi, roditelji, sportisti*.

4.0 REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Podrška roditelja je ključni faktor koji značajno utiče na razvoj i rezultate mladih sportista u sportu. Istražujući različite aspekte roditeljske podrške, uključujući prisustvo utakmicama, emocionalnu podršku i logističku pomoć, cilj nam je da steknemo uvid u to kako roditeljska podrška doprinosi pozitivnom razvoju sportista.

Jedan značajan aspekt roditeljske podrške je fizičko prisustvo roditelja na utakmicama i sportskim događajima. Kada roditelji prisustvuju utakmicama svoje dece, to signalizira njihovo interesovanje i ulaganje u njihove sportske aktivnosti. Prisustvo roditelja može pružiti osećaj sigurnosti, uveravanja da su na pravom putu i emocionalne podrške mladim sportistima, pružajući im sveukupno pozitivno sportsko iskustvo. Štaviše, prisustvo roditelja može poboljšati motivaciju i performanse sportiste stvaranjem atmosfere podrške i demonstriranjem važnosti njihovog učešća (Côté, 1999).

Emocionalna podrška je još jedna kritična komponenta roditeljske podrške. Pružajući ohrabrenje, razumevanje i empatiju, roditelji mogu značajno uticati na psihičko blagostanje i motivaciju mladih sportista. Kada roditelji pružaju emocionalnu podršku i kada imaju sluha za brige svoje dece, kada uvažavaju njihova osećanja i pružaju sigurnost kada su pod stresom ili doživljavaju neuspeh, mladi sportisti će razviti izdržljivost, samopouzdanje i pozitivan način razmišljanja u svojim sportskim aktivnostima (Žlebnik, 1972).

Razumevanje uticaja roditeljske podrške je ključno za sve strane u omladinskoj sportskoj zajednici, uključujući roditelje, trenere i edukatore. Prepoznajući značaj roditeljske podrške i primenom strategija za njeno unapređenje, treneri i edukatori mogu zajedno sa roditeljima da stvore podržavajuće i prijatno sportsko okruženje koje omogućava postizanje maksimalnih rezultata sportista. Treneri mogu sarađivati sa roditeljima kako bi uspostavili jasne kanale komunikacije i edukovali ih o važnosti njihove uloge podrške u razvoju deteta. Radeći zajedno, sve strane mogu da optimizuju podršku roditelja i neguju pozitivno i obogaćujuće sportsko iskustvo za mlade sportiste (Côté, 1999).

Da bi bolje razumeli uticaj roditelja na sportski razvoj njihove dece analiziraćemo sledeće studije:

Tabela 1. Uticaj roditelja u sportskom razvoju deteta

Autor(i) i godina	Ispitanici	Cilj	Metod	Rezultati
Dorsch et al. (2015)	N = 4	Cilj ove studije je bio da se sagleda roditeljska sportska socijalizacija tokom početnog perioda uključivanja deteta u sport i kako roditelji shvataju da omladinski sport utiče na porodične odnose i roditeljstvo.	U istraživanju su korištene 3 metode prikupljanja podataka: 1) polustrukturalni intervju sa roditeljima, trenerima i decom, 2) dnevnik koji su vodili roditelji i 3) direktna obzervacija roditelja	Kao rezultat ovih promena, roditelji su postali bihevoralistički i emotivno uključeni u omladinski sport i počeli da koriste sport kao sredstvo da svoju decu poduče životnim lekcijama, i asimilirali ono što se očekivalo od roditelja u njihovom ponašanju u organizovanom omladinskom sportskom okruženju.
Domingues i Gonçalves (2013)	N=11	Cilj studije bio je istraživanje faktora sredine koji utiču na strukturu sporta među mladima i uticaj roditelja u razvoju sportskih talenata.	U istraživanju je korišćena kvalitativna analiza polustruktuiranih i nestruktuiranih intervjuova izvršenih sa sportistima i terenskog dnevnika koji je vođen tokom istraživanja.	Istraživanje je pokazalo važnost uloge roditelja u sportskom razvoju mladih u visoko kompetitivnim sredinama, kao i kontekstualne faktore kao prediktore stepena učinka mladih na društvenom i ličnom planu.
Thrower et al. (2016)	N = 29	Cilj studije bio je da se identifikuju britanske teniske potrebe za obrazovanjem i podrškom u različitim kontekstima i razvojnim fazama.	Podaci dobijeni nakon 6 meseci terenskog rada i sprovedenih intervjuova sa roditeljima, trenerima i bivšim mladim igračima analizirani su kroz proces otvorenog kodiranja, aksijalnog kodiranja i teorijske integracije.	Istraživanje je istaklo potrebu da se roditelji dece koja treniraju tenis moraju edukovati o osnovnim potrebama dece, organizacionim potrebama, zatim potrebama vezanim za razvoj i potrebama vezanim za takmičenja.

Neely i Holt (2014)	N = 22 (12 majki i 10 očeva)	Cilj studije bio je da se ispituju perspective i stavovi roditelja o prednostima bavljenja sportom male dece.	Podaci dobijeni intervjuom su analizirani tehnikama kvalitativne analize sadržaja.	Rezultati istraživanja pokazali su da roditelji veruju da su deca stekla niz ličnih, socijalnih i fizičkih koristi od bavljenja sportom jer im je to omogućilo da istraže svoje sposobnosti i izgrade pozitivnu percepciju o sebi.
Gould, et al. (2016)	N=14	Cilj studije bio je da se ispituju uloge roditelja u uvodnim fazama bavljenja sportom mladih	Podaci u ovoj studiji dobijeni su kvalitativnom analizom sadržaja sprovedenih razgovora sa fokus grupama	Rezultati su otkrili da treneri vide roditelje kao problem onda kada ne razumeju dovoljno teniski format i kada su vođeni potrebom za trenutnim uspehom svog deteta.
Knight, et al. (2016)	N=70	Cilj studije bio je da istraži uticaj roditelja na bavljenje sportom mladih.	Podaci su prvo analizirani kroz tematsku analizu podataka da bi se identifikovali uticaji uključenosti roditelja. Zatim su napravljene skice različitih tipova roditeljskog učešća kako bi se ilustrovalo kako je koji tip uključivanja uticao na razvoj deteta.	Rezultati su pokazali da su roditelji bili uključeni kao podržavaoci aktivnosti, treneri i menadžeri i pružaoci prilika.
Sukys, et al. (2015)	N=1348 (716 devojčica i 632 dečaka)	Cilj studije bio je da ispita vezu između učešća adolescenata u sportskim aktivnostima i njihovog odnosa sa roditeljima i vršnjacima	Analize podataka su dobijeni anketiranjem vršene su softverski izračunavanjem više statističkih parametara, Kronbahovih alfa koeficijenata, Pirsonovih	Rezultati su pokazali da adolescenti koji imaju podršku roditelja u sportu postižu značajno bolje rezultate, te da je uključenost u sportske aktivnosti roditelja bio važan faktor koji je određivao

			koeficijenata korelacije, višestrukih koeficijenta regresije i drugih statističkih parametara.	kvalitet odnosa roditelj-adolescent. Nasuprot tome, uključenost adolescenata u takmičarski sport nije imao uticaja na njihovu privrženost i odnos sa vršnjacima.
Rodrigues, et al. (2017)	N=834	Cilj studije bio je da istraži da li je učešće roditelja u organizovanoj i neorganizovanoj fizičkoj aktivnosti povezano sa učešćem dece u vannastavnom sportu.	Multinomalna logistička regresija je primenjena za procenu povezanosti između fizičkog ponašanja roditelja i deteta.	Rezultat studije pokazao je da je aktivnost oba roditelja značajno povezana sa čestim bavljenjem više sportova i kod devojčica i kod dečaka, ali je utvrđena jaka veza prema polu.
Watchman i Spencer-Cavaliere (2017)	N=12	Cilj ove studije bio je da se ispituju perspektive roditelja o slobodnoj igri i sportu dece koristeći socioekološki objektiv.	Intervjui su doslovno transkribovani i analizirani induktivno prema interpretativnom opisu i deduktivno koristeći socioekološki model.	Rezultati su pokazali na koje načine su dečiji sport i slobodna igra evoluirali od detinjstva roditelja do sada. U okviru ove sveobuhvatne teme identifikovane su dve osnovne teme: ne baš „slobodna“ igra i privilegovanje sporta.
Chen (2014)	N=312	Cilj studije bio je da istraži odnose između strasti roditelja prema sportu/vežbanju i percepcije dece o sebi kao sportistima.	Istraživanje je kroz anketiranje 312 roditelja i dece. Statističkom analizom podataka upoređivani su dobijeni rezultati anketa, koji su trebali da potvrde ili opovrgnu datu hipotezu.	Rezultati istraživanja pokazali su da su deca roditelja koji oboje imaju veliku strast prema sportu postigla više rezultate u pogledu lične motivacije, osećaja vrednosti, odnosa sposobnosti i očekivanja i svesnosti napora koji sport zahteva.

5.0 DISKUSIJA

Studija Travis E. Dorsch i saradnika (2015) se bavila sportskom socijalizacijom roditelja u početnom periodu uključenosti deteta u sport i kako roditelji shvataju da omladinski sport utiče na porodične odnose i roditeljstvo. Iskustva roditelja tokom prvih 15 meseci organizovanog bavljenja sportom deteta ispitani su u 4 porodice. Nalazi studije su pokazali da sport kod mladih pruža nove mogućnosti za porodične odnose i da utiče na porodičnu komunikaciju. Kao rezultat ovih promena, roditelji su postali bihevioralistički i emotivno uključeni u omladinski sport i počeli da koriste sport kao sredstvo da svoju decu poduče životnim lekcijama, i asimilirali ono što se očekivalo od roditelja u njihovom ponašanju u organizovanom omladinskom sportskom okruženju.

Studija Dominguesa i Gonçalves (2013) istražuje karakteristike faktora sredine koji utiču na strukturu sporta među mladima. Pored ovoga, studija takođe pokušava da opiše uticajnu ulogu roditelja u razvoju sportskih talenata dece i na kraju studija naglašava značaj obrazovanja roditelja u njihovom shvatanju sticanja socijalnih veština kroz bavljenje sportom u zahtevnim takmičarskim sredinama. U ovoj studiji sprovedeno je 8 polustrukturiranih i 3 nestruktuirana intervjua sa mladim ljudima koji se takmiče na nacionalnom nivou. Pored toga vođen je i terenski dnevnik. Rezultati studije pokazali su da strukturni i organizacioni aspekti, kao i ukupna atmosfera u sportskom klubu oblikuju ponašanje mladih ljudi u odnosu na društvene ciljeve. Pored toga zaključeno je da roditelji igraju važnu ulogu u socijalizaciji dece u takmičarskim sredinama i da imaju svest o sopstvenom uticaju na stavove i ponašanje mladih.

Svrha studije Trovera i saradnika (2016) bila je da se identifikuju potrebe za obrazovanjem i podrškom roditelja u Britaniji u različitim kontekstima i razvojnim fazama dece koja su trenirala tenis. Podaci su prikupljeni u 2 respektibilna teniska centra i sastojali su se od 6 meseci terenskog rada i sprovođenja intervjua sa roditeljima, trenerima i bivšim mladim igračima (N=29). Koristeći metodologiju utemeljene teorije (Corbin & Strauss, 2008), podaci su analizirani kroz proces otvorenog kodiranja, aksijalnog kodiranja i teorijske integracije. Dobijena utemeljena teorija naglašava potrebu da se roditeljima dece koja treniraju tenis pruži obrazovanje o osnovnim potrebama dece, organizacionim potrebama, zatim potrebama vezanim za razvoj i potrebama vezanim za takmičenja. Teorija se zasniva na ideji da se ove potrebe mogu ispuniti

samo ako su roditelji smešteni u okruženje koje im pruža podršku i strukturirano obrazovanje, čija će efikasnost biti određena motivacijom roditelja da uče i stalnom podrškom ključnih aktera (npr. treneri). Razmatraju se sadržaj, struktura i vreme edukacije i podrške roditelja u teniskim centrima visokih performansi.

Opšta svrha studije koju su Neely i Holt (2014) sprovedi bila je da se ispituju perspektive roditelja o prednostima bavljenja sportom njihove dece. Konkretno, ova studija se fokusirala na dva istraživačka pitanja: (1) Kakve koristi smatraju roditelji da njihova deca imaju od učešća u organizovanim omladinskim sportskim programima? (2) Šta misle roditelji na koji način se njihova deca razvijaju kroz sport? U individualnim polustrukturiranim intervjuima učestvovalo je 22 roditelja (12 majki, 10 očeva) dece uzrasta 5-8 godina. Podaci su zatim analizirani metodom kvalitativne analize sadržaja, na osnovu koje se došlo do sledećih zaključaka: Roditelji smatraju da su njihova deca stekla niz ličnih, socijalnih i fizičkih koristi od učešća u sportu jer im je to omogućilo da istraže svoje sposobnosti i izgrade pozitivnu percepciju o sebi. Roditelji su naveli da veruju da su deca stekla koristi kada su treneri stvorili motivacionu klimu orijentisanu na umešnost dece koja je olakšala i obezbedila njihov razvoj. Ono što je najvažnije, čini se da roditelji igraju najvažniju ulogu u sticanju benefita za svoju decu tako što su i sami učestvovali u njihovom podučavanju onih principa koje su mogli da ih nauče kod kuće.

U studiji Gould-a i drugih (2016), 14 najiskusnijih i najuspešnijih trenera dece mlađe od 10 godina u SAD učestvovalo je u nizu fokus grupa koje su razgovarale o najvećim izazovima sa kojima se suočavaju treneri u radu sa roditeljima igrača ove starosne grupe, efikasnim strategijama za rad sa roditeljima i savetima o najboljoj praksi za roditelje. Rezultati su otkrili da treneri vide roditelje kao problem kada ne razumeju dovoljno U10 teniski format i kada su vođeni potrebom za trenutnim uspehom svog deteta. Treneri su verovali da uloga roditelja treba da bude da omoguće uslove za treniranje umesto da preuzimaju ulogu trenera, da treba da nastoje da razumeju razvoj deteta i shvate dugoročnu perspektivu u razvoju deteta i da rade na poboljšanju pozitivnog odnosa roditelj-dete.

Svrha studije Knight-a i drugih (2016) bila je da istraži uticaj roditelja na bavljenje sportom mladih. Konkretno, ova studija je nastojala da se pozabavi sledećim istraživačkim pitanjima: Koji su to individualni faktori i faktori okoline koji utiču na uključivanje roditelja? I

na koji način ti faktori utiču na angažovanje roditelja? Prikupljanje podataka obavljeno je putem onlajn ankete, koju je popunilo 70 roditelja. Podaci su prvo analizirani kroz tematsku analizu podataka da bi se identifikovali uticaji na angažovanje roditelja. Zatim su napravljene skice različitih tipova roditeljskog angažovanja kako bi se ilustrovalo kako je koji tip angažovanja uticao na razvoj deteta. Rezultati su pokazali da su roditelji bili uključeni kao podržavaoci aktivnosti, treneri i menadžeri i pružaoci prilika. Ovakvi nalazi naglašavaju važnost razmatranja individualnih i sociokontekstualnih faktora prilikom kreiranja inicijativa roditelja kako bi se osiguralo da poruke budu prikladnije prilagođene roditeljima. Takvo prilagođavanje treba da rezultira razvojem efikasnijih inicijativa.

Studija Sukys, Lisinskiene i Tilindiene (2015) ispitala je vezu između vezu između učešća adolescenata u sportskim aktivnostima i njihovog odnosa sa roditeljima i vršnjacima koristeći kvantitativni dizajn poprečnog preseka. Adolescenti (1.348; 716 devojčica i 632 dečaka) uzrasta od 12 do 16 godina popunilo je anketu kojom su procenjivali njihov odnos sa roditeljima i vršnjacima u smislu poverenja, komunikacije i otuđenja. Rezultati su pokazali da adolescenti koji imaju podršku roditelja u sportu postižu značajno bolje rezultate, te da je uključenost u sportske aktivnosti roditelja bio važan faktor koji je određivao kvalitet odnosa roditelj-adolescent. Nasuprot tome, uključenost adolescenata u takmičarski sport nije imao uticaja na njihovu privrženost i odnos sa vršnjacima, što ukazuje da blizak odnos sa drugim učesnicima u sportu ne znači i veću privrženost vršnjacima.

Rodrigues, Padez i Machado-Rodrigues (2017) istraživali su da li je učešće roditelja u organizovanoj i neorganizovanoj fizičkoj aktivnosti povezano sa učešćem dece u vannastavnom sportu. Uzorak je obuhvatao 834 roditelja i njihove dece (uzrasta od 6 do 10 godina), koji žive u centralnom Portugalu. Ispitanici su u svojim anketama procenjivali fizičke aktivnosti roditelja (organizovane i neorganizovane) i vannastavno bavljenje sportom dece (broj sportova i učestalost učešća). Multinomalna logistička regresija je primenjena za procenu povezanosti između bavljenja sportom roditelja i dece. Aktivnost oba roditelja značajno je povezana sa čestim bavljenjem više sportova i kod devojčica i kod dečaka, ali je utvrđena jaka veza prema polu. Šanse da se dečaci bave sa više od jednim sportom i više puta nedeljno bile su veće ako su imali aktivnog oca. Devojčice sa fizički aktivnim majkama, posebno sa majkama koje redovno

praktikuju organizovanu fizičku aktivnost, više su se bavile sportom i više puta nedeljno. Tip fizičke aktivnosti koji su praktikovali roditelji nije bio povezan sa tipom sporta kod deteta.

Studija Watchmana i Spencer-Cavaliere (2017) ispituje perspektive roditelja o slobodnoj igri i sportu dece koristeći socioekološki objektiv. Podaci su prikupljeni korišćenjem polustrukturisanih intervju sa 12 roditelja dece (8–10 godina). Rezultati su pokazali na koje načine su dečiji sport i slobodna igra evoluirali od detinjstva roditelja do sada. I slobodna igra i sport smatrani su važnim za srednje detinjstvo, međutim, iskustva stečena u dečjem sportu smatrana su od veće važnosti za ukupan razvoj dece, pa su stoga bila prioritet. Na kraju, nalazi pokazuju složenost roditeljstva i pritiske koji se vrše sa različitih nivoa uticaja na odluke koje donose u pogledu dobrobiti svoje dece u kontekstu slobodne igre i sporta. Kako informisati i najbolje podržati roditelje u ovom procesu ostaje značajan izazov u budućnosti.

Chen-Yueh Chen je 2014. godine istraživao odnose između strasti roditelja prema sportu/vežbanju i percepcije dece o sebi u sportu. Istraživanje je sprovedeno kroz anketiranje 312 roditelja i njihove dece dvostepenim uzorkovanjem. Roditelji su klasifikovani na osnovu njihove strasti prema sportu i fizičkom vežbanju kao visoko podudarni ako oba roditelja dele istu strast prema sportu, niska podudarnost ako nijedan roditelj nema strast prema sportu i nesklad u situaciji kada jedan roditelj ima, dok drugi nema strast prema sportu. Statističkom analizom upoređivanja podataka merena je unutrašnja vrednost lične motivacije, važnosti dostignuća, osećaja vrednosti, odnosa sposobnosti i očekivanja i svesnosti napora koji sport zahteva kod dece. Deca roditelja sa podudarnim stavovima postigla su bolje rezultate od dece sa neusklađenim stavovima. Slični rezultati ostvareni su i kod dece roditelja sa opsesivnom strasti.

6.0 ZAKLJUČAK

Uloga roditelja u sportu je nesumnjivo ključna u oblikovanju razvoja i uspeha mladih sportista. Ovaj rad obuhvata je višestruku prirodu uključivanja roditelja u sport, naglašavajući njegov uticaj na različite aspekte razvoja mladih sportista. Kroz rad je opisano kako podrška roditelja može pozitivno uticati na motivaciju sportista, samopoštovanje i opšti uspeh u razvoju. Kada roditelji daju ohrabrenje, pozitivno pojačanje i konstruktivne povratne informacije, to podstiče osećaj samopouzdanja i izdržljivosti kod mladih sportista. Nasuprot tome, negativni ishodi preteranog angažovanja, kao što su preveliki pritisak i nerealna očekivanja, mogu imati štetne efekte na mentalno i emocionalno zdravlje sportista.

Istaknuta je i uloga roditelja u pružanju emocionalne podrške. Efikasna komunikacija, emocionalno reagovanje i konstruktivne povratne informacije od roditelja mogu doprineti razvoju samosvesti sportista, samokontrole i interpersonalnih veština. Štaviše, roditelji koji prisustvuju utakmicama i sportskim događajima, neguju pozitivne interakcije sa trenerima i promovišu sportski duh i fer plej, stvaraju okruženje koje neguje timski rad, sportski duh i pozitivne društvene interakcije među mladim sportistima.

Učešće roditelja u omogućavanju pristupa resursima, kao što su prevoz, oprema i finansijska podrška, od suštinskog je značaja za promovisanje jednakih mogućnosti i povećanje učešća u sportu. Uklanjanjem logističkih barijera i obezbeđivanjem neophodnih resursa, roditelji doprinose rastu i razvoju mladih sportista, omogućavajući im da se u potpunosti bave sportskim aktivnostima koje su izabrali.

Zaključno, nalazi ovog rada naglašavaju značaj uključivanja roditelja u omladinski sport. Prepoznavanje i podrška uloge roditelja u sportu je od suštinskog značaja za stvaranje pozitivnog i negovajućeg okruženja za mlade sportiste. To zahteva saradnju između roditelja, trenera, sportskih organizacija i obrazovnih institucija kako bi se razvile efikasne strategije i programi koji optimizuju podršku roditelja.

Međutim, važno je uspostaviti ravnotežu u uključivanju roditelja, osiguravajući da ono ostane pozitivno i konstruktivno bez prelaska granice prekomernog angažovanja ili preteranog pritiska. Treneri i sportske organizacije imaju vitalnu ulogu u edukaciji roditelja o zdravim i

odgovarajućim načinima podrške svojoj deci u sportu. Pružajući smernice, resurse i kanale komunikacije, zainteresovane strane mogu olakšati harmoničan odnos roditelja i trenera koji koristi sveukupnom razvoju i dobrobiti mladih sportista.

U budućnosti, buduća istraživanja bi trebalo da nastave da istražuju složenu dinamiku uključivanja roditelja u sport. Longitudinalne studije mogu pomoći da se proceni dugoročni uticaj roditeljske podrške na razvoj, dobrobit i sportski razvoj sportista. Pored toga, dalje istraživanje kulturoloških i kontekstualnih faktora, kao i uloge tehnologije i digitalnih platformi u povećanju uključenosti roditelja, može pružiti vredan uvid i dati informacije o razvoju praksi zasnovanih na dokazima.

Sa teorijskog aspekta rad će doprineti znanjima iz oblasti sporta i uloge roditelja kao i njihovom mestu u samom sistemu sporta. Ukazaće na značaj uloge roditelja kao i na posledice koje mogu eventualno da nastanu u procesu razvoja sportske karijere usled primene određenih neprimerenih metoda koje se sve češće mogu primetiti. Ukazivanje na kako pozitivne tako i negativne metode i postupke roditelja u interakciji sa trenerima ovaj rad će omogućiti bolje razumevanje uloge roditelja i njihovom mestu u sportu. Dosadašnja istraživanja su saglasna u tome da je uključivanje roditelja u sport mladih značajno, te da različit stepen uključenosti roditelja vodi različitim ishodima (Côté, 1999).

U zaključku, ovaj master rad naglašava vitalnu ulogu roditelja u sportu mladih. Njihova podrška, ohrabrenje i uključenost značajno doprinose fizičkom, psihičkom i socijalnom razvoju sportista. Prepoznavanjem i iskorištavanjem pozitivnog uticaja roditelja, zainteresovane strane mogu stvoriti okruženje koje podstiče rast, uživanje i dugoročno angažovanje mladih sportista u sportu.

7.0 LITERATURA

- Chen, C.Y. (2014). An exploratory study on the relationship between parents' passion for sport/exercise and children's. *Perceptual & Motor Skills*, 909-925.
- Corbin, J., Strauss, A. (2008). *Basics of Qualitative Research: Techniques and procedures for Developing Grounded Theory*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Côté, J. (1999). The Influence of the family in the development of talent in sport. *The Sport Psychologist*, 13, 395-417.
- Domingues, M., Gonçalves, C. E. (2013). The role of parents in talented youth sport. Does context matter? . *Pol. J. Sport Tourism*, 117-122.
- Dorsch, T. E., Smith, A. L., & McDonough, M. H. (2015). Early Socialization of Parents Through Organized Youth Sport. *Sport, Exercise, and Performance Psychology*, Vol. 4, 2015.
- Gould, D., Pierce, S., Wright, M. E., Lauer, L., & Nalepa, J. (2016). Examining Expert Coaches' Views of Parent Roles in 10-and-Under Tennis. *Sport, Exercise, and Performance Psychology*, 89–106.
- Hellstedt, C. (1987). The Coach/Parent/Athlete Relationship. *The Sport Psychologist*, 151-160.
- Knight, C. J., Dorsch, T. E., Osai, K. V., Haderlie, K. L., & Sellars, P. A. (2016). Influences on Parental Involvement in Youth Sport. *Sport, Exercise, and Performance Psychology*, 161–178.
- Milanović, M. (2005). *Teorija treninga, priručnik za praćenje nastave i pripremanje ispita*. Zagreb: Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Naglić, V. (2006). *Trener i dijete sportaš*. Preuzeto sa Sport forma portal: http://www.sportforma.com/index.php?option=com_content&task=view&id=94

- Neely, K. C., Holt, N. L. (2014). Parents' Perspectives on the Benefits of Sport Participation for Young Children. *The Sport Psychologist*, 255-268.
- Rodrigues, D., Padez, C., & Machado-Rodrigues, A. M. (2017). Active parents, active children: The importance of parental organized physical activity in children's extracurricular sport participation. *Journal of Child Health Care*, 159–170.
- Sukys, S., Lisinskiene, A., & Tilindiene, I. (2015). Adolescents' participation in sport activities and attachment to parents and peers. *Social behavior and personality*, 1507–1518.
- Thrower, S. N., Harwood, C. G., & Spray, C. M. (2016). Educating and Supporting Tennis Parents: A Grounded Theory of Parents' Needs During Childhood and Early Adolescence. *Sport, Exercise, and Performance Psychology*, Vol. 5, 107–124.
- Watchman, T., Spencer-Cavaliere, N. (2017). Times have changed: Parent perspectives on children's free play and sport. *Psychology of Sport & Exercise*.
- Žlebnik, L. (1972). *Psihologija deteta i mladih*. Beograd: Delta- pres.